

De vita spiritali anime

Diligi a me et exorari / ut mihi det vite sustentationem ad liberum eundem fruendum. **A**ctus autem magis spiritualis qualis est quod dei dilectio vel ad eundem orationem. **F**as habet insuper aliquid exercere se vel in una religione vel cura vel alio spirituali opere ut indeficienter ad vite necessaria non quod sustentando in hoc solum ulterius referendo in deum ut habitis talibus vite necessariis ipse deinceps liberiori mente valeat deo militare. **D**icunt doctores nominatim dominus Anthoniodoreus quod nullus predicare debet hoc est predicatores suam ordinare tanquam medium ad habendum vite sustentationem. **E**sset inquit hoc ordo perversus si dignus ad indignum ordinaret. **H**orum dicta sic accipienda sunt ubi ad illud tempore figeret intentio principalis et ad dei honorem ipsa nequaquam ulterius referet. **D**um autem non est finis principalis sustentatio hec ministerii quaesita per aliquid actus spirituales sed est vel mortuum quod dicitur vel finis minus principalis in alterum finem rursus ordinatus nullum videtur hic de symoniaca perversitate periculum imminere. **I**sta sic elucidare tunc est ad serenandum conscientiam simplicium et per rectificationem suam intentionum quod tragica aut satirica reprehensio omnium generali symonie leprosa reddere infames velle. **H**ac intentione potest teneri cura ad census annuum potest haberi respectus ad lucrum distributum. **P**otest in casu recipi moderata pecunia ab ordinatis sub prelati si sit aliquid de nimis pauperum nec imineat scandalum quoniam omnes decretales super hoc confectae sunt de iure humano quod ad multa / quas potest aboleri consuetudo ad oppositum dum fuerit oculis simplex modo dicto. **S**ic potest obtineri duo vel tria beneficia sine eorum tenuitate et si sine scandalo fiat / attempta persone obrinens qualitate et ipsi ad ecclesiam utilitate. **S**ic potest imo sepe debet querere predicator aut aliter placere hominibus in suis actibus non propter se sed ut videntes glorificent deum et ut liberi monita salutis accipiant. **N**ec tamen sum nescio quoniam in predictis sepe cadit vitium questus atque symoniace ut si quis habeat aliquid de sufficienter vivere possit ipse multiplicat sibi per talia opera spiritualia gradiores divitias superuacuas / aut propter necessarias aut suam beneficiorum pluralitatem causa rationalis non excusat.

Lectio quinta

A

De determinatione solidiore materie quam tractanda suscepimus super additatem peccati mortalis et distinctione eius a veniali multa quasi

iam fundamenta iecimus / pertractando funditus quod sit lex proprie divina quod naturalis quod humana et de conditionibus vitarum. **H**ic est enim vitarum fundus totius difficultatis. **P**orro iam nonnulla diuerticula quasi superedificantes adiecimus. **P**ertractandum rursus esse video / ne nos equocatio fallat et ut edificium nostra structura certum surgat si forte sit aliquid lex divina quod non sit obligatoria. **N**am de obligatoria primo dicitur taxat habitus est. **V**idetur nepe lex divina totidem modis dici quod modis divina voluntas nominatur. **D**icit autem magister in primo sententiarum quod quoniam sunt dei voluntates / sumendo signum pro signato. **E**t he sub hoc metro complere sunt. **P**recipit et prohibet. permittit. consulit implet. **D**e voluntate preceptiva et prohibitiva multa iam diximus. **D**e permissione primo meminimus alio loco distinxisse quod aliquid dicitur permittit deus primo quod non vult prohibere aut precipere oppositum. **S**ed modo permittit libellum spirituum et vitarum pluralitatem in antiqua lege. **S**ecundo permittit quod non punit pena temporalis. **S**ed modo permittit mala fieri quod non punit in iniustis. **D**einde tertio aliqua permittit dicitur non quod non puniat sed quod non impedit ea fieri cum id vitis possit quod quod iniuste faciat / eliciendo ex his malis bona secundum potentissimam sapientiam suam attingentem a fine usque ad finem fortiter et per inscrutabilem abyssum iudiciorum suorum. **D**enique quarto potest aliquid permitti non quia iudicet faciendum / aut quod non denunciatur per leges et statuta puniendum sed quod de facto non exequitur leges punitive contra delinquentes tales ne deteriores exitum res habeat. **H**oc modo tolerant quoniam heretici et scismatici / et alii inter christianos dum scissura deterior ex eorum detrimendo exterminatione verisimiliter timeret. **D**e hac igitur lege permissionis sicut et de imperativa quod dicitur esse efficacis operatio dei et que non est de se obligativa intantum dicta sunt. **S**uperest dicere de consilio quod lex appellatur non quod liget ad observantiam sui. ea quod prope deserens penam non incurrit. **I**mpletio tamen eius premium meretur et coronam. **E**adem propterea legem consiliorum divinarum nihil perdere velut in utilem et tanquam obfucatores eorum non inde profectiores fiant improbare / damnatores non evadit. **H**ec lex potissimum respicit tertiam vitam quam esse posuimus confirmatois stabilite / aut eorum qui tali vite iamque approximant ut sunt viatores perfecti. **H**ec summam memorata sunt et eis que de quantuplici signo voluntatis divine / quod est lex prima doctores tradiderunt. **N**umero legem alteram si supradidit **B**

li anime

rimus mediā inter cōsiliū & pceptū q̄ mo-
 nicio vel mandatuꝝ / vel ordinatio / aut alio
 noie absq̄ controuersia nominet / forte vi-
 debimur p̄tinus trāsgredi terminos q̄s po-
 fuerūt patres n̄ri / s̄z nō ita ē. consonabim⁹
 potius eoz traditiōib⁹ & eas aptius intue-
 bimur. Apparentes quoq̄ controuersias in-
 ter ipos de pctō veniali et mortali / nos faci-
 liori nexu in vnū p̄pingem⁹. ¶ Loquuntur
 itaq̄ nōnulli sanctorū de pctō veniali tan-
 q̄ sit cōtra pceptū diuinū. vt Bern. in libel-
 lo suo d̄ pcepto & dispētatōe. & Sandcā. idē
 ponit ex autoritate Aug. in suo q̄dlib. iij. q.
 xxi. ¶ Alioz est opinio contraria vt thome et
 cōis scholē dicentū / veniale nō est cōtra s̄z
 p̄ter pceptū. ¶ Primi facili⁹ & expedit⁹ loq̄
 vident / ponēt q̄dlibet peccatū esse cōtra p-
 ceptū. quoniā pfunda p̄sideratio repit n̄-
 bil esse peccatū nisi q̄ phibitū. Preuaricā-
 tes reputauit omnes pctōres terre / inq̄t p̄-
 pheta. Phibitū dico. v̄l lege diuina imme-
 diate / v̄l naturali aut hūana / voce scripto
 v̄l mente. Nam nō habētes legē ip̄i sibi sūt
 lex. Ad Ro. ij. Preterea frēq̄s vsus est in
 omni lege. Jus in antiq̄ / ius in noua / ius ī
 religiōib⁹ & vniuersitatib⁹ / vt multa statuā-
 tur sub noie pcepti et voti & iuramētī / & cō-
 minatōis eterne mortis. quoz aliq̄ omitte-
 re v̄l opposita facere nō facit hominē reuz
 peccati mortalis. Nōne data erat antiqua
 lex iudeis in pceptū / p̄spiciū est h̄ Deuter.
 vij. et. viij. Et addunt maledictōes. c. xxvi.
 Idem Hier. xi. Habet insup Deute. xxvi
 quō ip̄i p̄fitebant anno q̄libet totā legem.
 Deniq̄ positū est Josue. xxiiij. q̄lie popul⁹
 iudeoz expressa voce seipm obligauerit ad
 oīa faciēda que dñs mādauerat. Et tñ q̄s
 diceret eos in omī trāsgressiōe cuiuslib⁹ cō-
 tenti in illa lege mortaliter d̄liq̄sse. Algebāt
 nihilomī⁹ vt videt cōtra pceptū & votū & p̄-
 fessōem maledictōis intermiatōe vallataz
 Pceptū vtiq̄ habebāt sicut & nos nō mē-
 tiri. multa tñ esse mēdacia sola venialia nul-
 lus negat. Sillem facit rōem Bern. libello
 p̄dicto de eis q̄ in euāgelio p̄tentia sunt. vt
 q̄ nō sit irascēdum fratri. nō gūada corda
 crapula & ebetate. & curis hui⁹ seculi. nō di-
 cendū verbū ociosū / neq̄ iurādū & similia.
 q̄z actus crebro veniales sunt. Ita ī statu-
 tis religiōnū q̄stūctiq̄ iuramētō aut voto
 firmatis. Qd vt manifest⁹ fiat accipiam⁹
 aliq̄ue q̄ iuramento aut voto vt sepe fit se-
 astrinjerit. Sit ita q̄ fidelit̄ et diligēt̄ ad

implebit opus iniūctū. aut q̄ in oīb⁹ suo ta-
 li supiori honorē suabit. Null⁹ arbitroz au-
 debit p̄demnare istū sic iurātē p̄ q̄cūq̄ ne-
 gligentia aut irreuerētia ad mortale delictū
 cū possit interciderē negligentia & irreueren-
 tia. nūc ex ignorātia aliquantulū crassa & supi-
 na. nūc ex impotētia & infirmitate. aut abs-
 q̄ p̄sensu p̄fecto. aut q̄ trāsgressio talis nō
 est notabilis dampni seu p̄ceptus ap̄d eos q̄-
 bus ip̄e fidelit̄er fuisse & q̄s honorare iura-
 uit. Attamē oīs negligentia p̄trata p̄ primo
 iuramento. & irreuerētia sc̄do. nisi q̄s glosa-
 uerit iuramenta hec put infra docebimus.
 ¶ Quid dicem⁹ ad hec? Nūquid ē spirit⁹
 dissensiois ī cordib⁹ sanctorū dei. vt q̄d vn⁹
 approbat / ali⁹ d̄anct. Studam⁹ ergo cō-
 trouersia hāc verbale (quia de re satis con-
 stat & uenit) ad p̄cordiā adducere. Ita enī
 agere hic & alibi modest⁹ & salubri⁹ subtili-
 usq̄ est / q̄ vni p̄ti v̄l alteri tā p̄tinaciter in-
 niti q̄ altera p̄demnet. Intolerabile siq̄dez
 est p̄festim existimare de s̄ctis sapiētib⁹ / et
 tanta sedulitate ditatem scrutatib⁹ eos ī re-
 bus nō vsq̄quaq̄ difficultib⁹ dissonis asser-
 tionib⁹ errauisse. ¶ Nos cōtrouersie nodos
 facili⁹ enodare poterim⁹ si aliquā p̄ri⁹ dede-
 rimus similitudinē ex visibilib⁹ / p̄ quam q̄si
 p̄ scalam ad inuisibilia p̄scendam⁹. Cōpe-
 mus ḡ peccatū ad morbū / & vitā sp̄ūalē ad
 corpalem / vt ab initio fecim⁹ / & repetamus
 dicētē / q̄ vitā aīe quadruplex est. s. nature.
 gratie. actōis meritorie. & p̄firmatōis stabi-
 lite. fm hoc ponūt aliq̄ p̄positōes p̄mo de
 pctō. de hinc de merito. ¶ P̄ria p̄positio
 Peccatū mortale & veniale nō sunt s̄ vitā
 p̄mā. sic q̄ eā p̄sus enecent. ¶ Nec enī vi-
 ta p̄sistit in bona d̄spositōe naturalium. vt
 sunt viuax ingenū. tenax memoria. & silia.
 aut in donis ḡtuitis / nō tñ gratū faciētib⁹.
 vt sunt sciētia multiplex. & habituatōes q̄-
 dam bone ad p̄tutes solū morales. Nec ve-
 ro & si ledant q̄nq̄ p̄ pctm / nō tñ ea fundi-
 tus expelli necesse est. alioqn null⁹ in pctō
 mortli viueret vitā nature p̄dicta. ¶ Sc̄da
 p̄positio. Solū pctm mortale est s̄ vitam
 sc̄dam / tāq̄ sibi oīno incōpassibile. Cū enī
 vitā aīe sp̄ūalē p̄p̄dicta sit ip̄e sp̄ūalē / n̄
 q̄dē formalit̄ s̄z intima q̄dā vnioe & illapsu
 viuifico nobis inexplicabili Nec vitā tam
 diu & nō vltra ē in aīa / q̄s diu manet ī eadez
 ip̄a armonia charitatis & alioz donoz per
 eā formatoz / cui⁹ armonie sp̄ūalē facta dis-
 solutōe / de⁹ discedit ab aīa & morit̄ illa mor-

De vita spirituali anime

te de qua ppheta denūciat. q̄ mors pctōz pessima. Est igit̄ pctm̄ mortale quali vulnus letiferū aut cibus pestifer dissoluēs quali ratiūā illā dispositōez cōplexionalē in q̄ vita p̄sistit. ¶ S̄z pctm̄ veniale nō ē nisi morbus q̄dam aut vuln̄ citra mortē. ⁊ sicut ex mille vulneribz nō mortiferis hō nō morit̄ nisi ex illorūz multitudīe generet̄ quidam morbus ali⁹ mortifer vt sepius obringit. Ita ex quorūcūqz venialibz peccatis vita ḡtie nequaquā amittit̄ / s̄z bene disponat̄ ad generatiōem mortalis. videt̄ t̄m̄ oppositū voluisse dñs antheisiodoreū. si nō caute intelligat̄. Iuxta hāc similitudinē taliter ⁊ nō aliter dicit̄ esse veniale peccatū cōtra vitā gratie. qualiter morbus aliq̄s citra mortē / v̄l languor febrilis tercian⁹ / aut leue vulnus dicitur esse cōtra vitā in corpe. ¶ Tercia p̄positio. Actus peccati venial⁹ ratiōnabiliter pōt dici p̄trari⁹ vite terciē q̄ est actiōis meritoꝝ. quā vitā appellam⁹ vitā sc̄dam gr̄e. sic opatio viuentis sua vocat̄ ab Aristot. vita sc̄da. Actus itaqz peccati venialis nō cōpartitur secū in eadem aīa / et p̄ eodem tpe actiōnē meritoꝝ a vitā gr̄e p̄cedentē. Nunq̄d nō impossibile ē simul eādē aīam agere libere ex gr̄a ⁊ nō ex gratia? Sic idē act⁹ nō p̄t esse meritoꝝ ⁊ venialis. nec eadē aīa simul agere meritoꝝ ⁊ venialiter demereri. Hanc int̄tōem (sicut opinor) habēt doctores q̄ dicit̄ peccatū veniale n̄ esse p̄tra charitatē s̄z p̄tra charitatis feruorē / appellātes feruorē actōez ex charitate veniētē. q̄ q̄dem actiō p̄t̄ impediri dū actiō venial⁹ p̄mittitur. Exinde p̄z deductio qualiter peccatum veniale fugibile est cū impediatur op⁹ actiōis meritoꝝ que in magnū cederet augmentū gl̄ie. Sic forte ratiōnabiliter diceremus morbos aliq̄s magis esse contra vitā aīalis secundā q̄s p̄mā. licz i vitā prima spūali hec sit dissilitudo ad corpale / q̄ tota ⁊ subito p̄ditur v̄l integra retinet̄. Nisi q̄s diceret̄ q̄ armonia vite spūalis q̄ est charitas nō parū stabilis p̄ alias dispositōez virtutū qualitatū / quibz debilitatis aut p̄ditis charitatem leu⁹ expelli cōsequens est. Signāter vero locuti sumus de actibz peccatorū venialis ⁊ mortalis. qm̄ habitus dicti bñ stāt cū actibz oppositis. vt habitus auaricie cum actu gr̄e. ¶ Quarta p̄positio. Act⁹ ⁊ habitus peccati cuiuslibet repugnat q̄rte vite / q̄ est vita cōfirmatōis stabilitate. p̄sertim in patria / q̄ in via forte p̄t esse p̄firmatio aliq̄

p̄patis veniale. Nūc ad p̄positū sic habem⁹ in p̄cepto / aut nō i p̄cepto / habere vitas p̄dictas. ita pctm̄ veniale affirmabit̄ aut negabit̄ esse cōtra p̄ceptū. Prop̄ea sic sola vitā gr̄e ḡtū faciēs cadit sub p̄cepto. sic q̄ habitata ea fuit hō legem totā. ⁊ ea nō habitata n̄ p̄fecte custodit̄ eā. ita pctm̄ solū mortale dicit̄ isto mō p̄trari p̄cepto. Ecce q̄ pacto diuersis respectibz veniale dicit̄ vel negat̄ esse p̄cepto p̄trariū. quoz respectū illi istum / aliū ex doctoribz aliū habuerūt. ¶ Quinta p̄positio. Nullū meritū vite eterne p̄cedit a sola vitā p̄ma. Rō in p̄mptu ē. qz tal vitā nō icludit charitatē que ē radix meriti. De meritū vite eterne sicut p̄cedere p̄t a vitā p̄ma. ⁊ s̄z meritūz boni t̄p̄alis. sic vitā altera / gr̄e. s̄. nullū demeritū vite eterne. licz bene meriti et demeriti boni soli⁹ t̄p̄alis p̄parit̄. ¶ Declarem⁹ ea in q̄b p̄t esse ambiguitas ⁊ dicam⁹ q̄ i pura vitā nature q̄lē dixim⁹ possibile est hoīem eterne mortis eē reū. ⁊ t̄m̄ boni alicui⁹ t̄p̄alis facit eum de⁹ gr̄is participem de p̄gruo p̄pter q̄ndā adequatōez operū suoz bonoz de genere ad bonū aliq̄d tēporale. Quāuis enī pctōz indign⁹ sit etiaz pane quo vescit̄. dicēte Aug. ⁊ h̄ de rigore severe iusticie. T̄m̄ iusticia dei misericōdie rāte p̄iūcta ē vt nō sinat bonū etiā de genere absqz decore remuneratōis saltē t̄rāsitorie. Leu⁹ nihil ipedit q̄n hō viuens vitā gr̄e q̄nqz bonos act⁹ p̄ducatur / nō ex vitā sc̄da gr̄e. nō ex charitate. s̄z ex sola vitā p̄ma. s̄. nature. quo casu meret̄ hō iust⁹ nō min⁹ q̄ iniust⁹. nō t̄m̄ vsqz ad meritū b̄titudinis eterne. qz n̄ est su⁹ actus a vitā gr̄e radicalit̄ eliciti⁹. meret̄ ḡ solū bonū t̄p̄ale. Reliq̄ patent̄ intrin̄. ¶ Hic p̄terea dicendū videt̄ de merito soli⁹ boni t̄p̄ali q̄ ad vitā sc̄dam / q̄ ē actiōis meritoꝝ / sicut de pctō veniali diximus / qz v̄delicet eodez momēto t̄pis nō se p̄pariūtur. nō de p̄ se ex malicia act⁹. sed de p̄ accidens ex imp̄fectōe ei⁹. qm̄ agere simul ex gr̄a non p̄tingit ⁊ ex sola vitā nature. ¶ His itaqz de terminatis p̄ similitudinē aīaduertere possumus qd sit peccatū mortale. qd veniale. qd meritū ⁊ demeritū aut boni eterne aut solius t̄p̄alis. His itaqz act⁹ libere elicitis aut dis soluit p̄ncipalē armoniā in q̄ p̄sistit ⁊ a anime vitā q̄ de⁹ est. ⁊ sic est mortal⁹ ⁊ demeritorius vite eterne. aut impedit t̄m̄ de p̄ se vitā sc̄dam gr̄e q̄ dicit̄ actiō meritoꝝ. aut vitā nature turbat ⁊ obscurat. ⁊ sic ē pctm̄ veniale et demeritorū boni t̄p̄ali. Dixi d̄ p̄ secā

dicta. **S**il' ois act' libere elicit' si fiat ex vi
ta gr'e/est meritor' vite et'ne. Si fiat ex so
la vita nature cū circūstātijs eādē vitā p'cer
nentib' ē meritor' boni soli' t'pali. r sepe
E de p'grno ad vitā gr'e p'disponit. **¶** Plac' ite
rū alias silitudines sub maiori p'pēdio stri
gere. dicit p'pha de deo. q' ip'e est dñs deus
nr. nos aut' ppl's ei'. Est igit' q'dā politia i
ter deū r nos. sic in'e dñm r subditos. Uide
m' aut' in oī politia leges institutas eē tan
q' p'fuatrices vite ciuili' subditoy inter se
r ad dñm. Itaz legū in politia hūana que
exemplata est a diuina/ aliq' ferunt sub pena
mortis. ideo capitales ac mortales noīan
tur. Aliē sub mīori pena q' nō ē ext'niatiua
r d' pena ciuil'. Has dō leges oēs vocat v/
sus cōis edicta r p'cepta r iussa. seu p'hibiti
ones. p'p'tea p'seq'nt' habēt dicere sic loq'nt' r
q' ois trāsgredies aliq'm legū p'dictaz pec
cat i legē r h' legē p'ncipis. hic q'dē capitali
ter. h' solū ciuilit' r. Ecce quō p't etiā pecca
tū veniale in politia spūali dicit' h' legē fieri
p'hibentē illud nō sub pena mortis sed alia
mīori. **¶** Alia p'p'tio esset tertia. amici ad
amicū. patris ad filiū. sponsi ad sponsam.
v'trobis enī repire ē q'dā vincla amicitie q'
est vita ciuili' inter eos. Offensariū p'o que
dam sunt dissoluentes amicitia/ q'dā dūta
gat illā turbāt r ledūt/ dū q'ndā indignatōz
adducūt. nō tū vsq' ad odiū. P'rie offensaz
carent venia q'si sint mortales. alie non rē.
¶ Quarta silitudo ponet' de arborē mala
respectu fructū mortiferoy q' a radice cu
piditatis nō nisi p' truncum p'sensus liberi
generant'. Possunt itaq' gignī alia quedaz
spuria vitulamīa/ r inutiles plātule. vt fit
in p'dicta radice. nō tū p' p'ncipalē trūcū. s'
velut a latere. Fruct' illi sunt pctā mortalia
plātule p'o ille sunt act' veniales. **¶** Aliuero
q'dā intueor q' nō satisfactū ē p' has sili
tudines de pcti mortal' r venial' distinctiōe.
aut q' nōdū elucet inq'unt ex p'dictis sub re
gula generali de actu q'libet q' erit mortal'
r q' venial'. sed est incertitudo q'lis p' / aut
q' a posteriori magis q's a p'ori d'ntia hec as
sumpta ē. **¶** Ad hec r'ndem' dicētes p'mo q'
petentes h'mōi regulā generalē facientē p'ri
cularit' et infallibilē scire de q'libz actu si ē
mortalis aut venialis. sil' petit ac si q'zeret
a medico doceri se vno p'bo regule general'
de omnib' morbis r venenis r cibis r vul
nerib'. q' r q' nō mortez inferrent. Certe
vt ad singulares circūstātijs et ad particu

laria legis p'cepta diligens nostra cōsidera
tio descēdat/ oportz. Quib' p'pensis loq'n
dum ē vt sapiēs iudicabit. Idem cibo (exē
pli gr'a) nōne q'so potest vni mortē certam/
alteri egritudine leuē inducere. Uide q' ve
nenū fortissimū mortis inductiuū/ ip'i p'po
sitores tiriace ad mortis euasione cōficiūt.
¶ Porro igitur diuersis homib' imo eidez
homī varijs t'pibus q's nesciat eundē cibū
nūc salutifer fieri. nūc mortē celerit' oparit'
Quid igit' inq'es sup his cognoscēdis do/
ctrina p'derit. **¶** Vultū p' omnē modū. Nā
regule generales fundamentalit' tradite dñi
ad particularia ventū ē/ ost'endūt q'd de sin
gularib' iudicandū est. Singularia q'ppe
ad regulas illas vniuersales r'oluerē p'ue
nit. quo facto vitas elucecet. Carēs autēz
noticia h'mōi regulaz vniuersaliū/ q' p'cor
ip'e poter' his r'olutōnib' vti'. Quā mēsurā
bit ad reglas q' regulas nō habz. **¶** P'oderit
tū nec negam' circa species pctoy regulas
apponere/ qualit' in vulgari iā fecim' r exa
minati' in latino tradere (si de' annuerit) p'
ponim'. **¶** Ceterz altera nos obiectio forti'
p'mit' dū q'rit vt a p'ori inter mortale r veni
ale secernamus. **¶** B'tūs Bern. in loco p'alle
gato de p'cep. r dispē. nitit' vt p'ma facie ap
paret dubitatōem hanc absoluerē/ p' hoc q'
omne peccatū q'd fit ex p'tēptu est mortale.
si fiat aut' etiā h' p'ceptū aliq's actus r nō ex
p'tēptu/ venial' reputat'. **¶** Quā distinctōem
vt ego meli' intelligerē/ cōsului summā dñi
Antistodorenf. vbi loquit' de p'tēptu r dicit'
q' p'tēptus est app'ciari rē min' iusto. Alio
mō est rē negligere r de ea nō curare. vt dūz
peccās habz circūstātijs retrahētes. h' eas
nō curat aduertere/ claudit q's oculū q'dam
modo et vertit tergū ad eas. Tercio mō est
irasci rei tanq's vili r eā asp'nari. Primū ma
lum. secūdū peius. terciū pessimū Dicam'
ergo/ q' in omni pctō etiā veniali p'mittat' cō
temptus dei primo mō vere vel interpretati
ue. secūdus cōtempt' interuenire p't tam in
mortali q's in solo veniali. tercius cōtempt'
circa deū p'cipientē r erga p'elatu suū inq'n
tum p'latus est non videt' vnq's fieri. cū de
liberatōne cōpleta absq's peccato mortali. r
hoc vocat' p'p'rie cōtēptus. **¶** Nihilominus
aduertendū est diligenter q' refert plurimū
dicere aliquid fieri ex cōtemptu. aliq'd esse
cū cōtemptu. sicut refert fieri aliq'd ignorā
ter. r aliq'd ex ignorātia. Dicit' q'ppe aliq'd
fieri ex p'tēptu/ q' p'tēpt' ē p'ncipal' cā talis

De vita spirituali anime

actōis. sic q̄ illo nō existente nō fieret actio. Ita q̄s opat̄ ex iḡrātia q̄n illa nō exīte nullo mō fieret id qd̄ fit. Prouēit aut̄ act̄ nōnū q̄s cū p̄ceptu se vl̄ interpretatiue. n̄ t̄n ex p̄ceptu. qz̄ p̄cept̄ nō ē i cā. s; vl̄ ifirmitas aut̄ d̄bilitas / aut iḡrātia / aut affectio alia viciosa et libidiosa q̄ d̄nat̄. Sic peccat̄ aliq̄s q̄nq; iḡrāter. ita t̄n q̄ nō min⁹ oparet̄ qd̄ opat̄ si illō p̄ficeret. Propt̄ea palā ē t̄n iḡnorātia nō esse cāz agētē s; circūstātē. quēadmodū p̄tigit̄ i subdit̄ q̄ dicūt se scādalizari de factis supior̄. q̄s t̄n ab actōib; mal̄ n̄ p̄pesceret scādali cessatio et platoz̄ vita bona / s; ita sibi blādūt̄ et sup̄ alios q̄rūt excusatiōes in p̄ctis. ¶ Ex his oib; n̄ videt̄ reglā ḡnāl̄ pos se sumi d̄ distinctōe int̄ mortale et v̄iale penes h̄ qd̄ ē esse vl̄ nō ē ex p̄ceptu. qm̄ si capiat̄ p̄cept̄ p̄mo mō n̄ ē necē oēs actū factū ex p̄ceptu ē mortale. dū. s. de⁹ vl̄ plat⁹ app̄ciat̄ min⁹ iusto solū venial̄ / et ex p̄ceptu tali mēt̄ aliq̄s aut ociose iocat̄. aut lēte i s̄stitit p̄mis morib; . s; ex sc̄do p̄ceptu p̄t euēire / q̄uis n̄ ita leuit̄ nec freq̄nt̄. Deniq; act⁹ q̄ puenit̄ delibate delibatiōe p̄lecta ex tercio p̄ceptu ē vt̄ mihi videt̄ sp̄ mortal̄. Hoc enī fit q̄n peccās attēdit̄ ad p̄cipiētē et ad p̄ceptū et licitū. sit de⁹ sit plat⁹ . et p̄p̄ vilip̄satiōnē et asp̄natiōē p̄cipiēt̄ sui q; p̄cepti / assurgit̄ effrenate ad actū talē faciēdum vl̄ omittēdū. alioq̄n nō factur⁹ vl̄ n̄ omittur⁹ . h̄ p̄p̄rie ē agere ex p̄ceptu. tāq; si dicat̄ vt̄ aliq̄. ego i d̄spectū v̄ri et qz̄ sic p̄cipit̄ agā i oppositū. Ceterū tamē nō oēs p̄ctm̄ mortale tali circūstātia vestit̄. Et ita p̄uertibil̄ nō sunt idē peccare mortal̄ / et peccare ex p̄ceptu. s; nec peccare v̄ial̄ et peccare n̄ ex p̄ceptu.

S ¶ Uelle ḡ aliq̄d posse offerre lucidū ad illū stratōē hui⁹ mat̄ie. et forte possum⁹ n̄ inutilē dicere q̄ i q̄lib; p̄cepto attēdit̄ qd̄ duplex latitudo Magna. pua. minor et mima Magnā dicim⁹ infra quā p̄sistit iusticia q̄lez a nob̄ req̄rit̄ de⁹ sub pena incurrēdi odiū suū cum reatu mort̄ et̄ne. Extra hanc latitudinē nō stat̄ rectitudo. quā q̄ trāsit̄ et egredit̄. agēdo vl̄ omittēdo. ipe i tortuositate peccati mor̄. l̄ sp̄ elabit̄. Hec latitudo magna ē. et mediū virtutis q̄le posuit̄ Aristo. esse diuisibile tanq; signū ad sagittā. Cōformit̄ ad h̄ loq̄t̄ Orati⁹. Est mod⁹ i reb; sūt certi deniq; fines. Quos vltra citraq; neq; p̄sistere rectū. Sc̄dm̄ hanc p̄cepti acceptōē strictissimā / peccatū solū mortale et nō ipm̄ veniale est p̄ceptū. ¶ Aliā assignabim⁹ lati-

tudinē puā et p̄cedēte strictiōē. infra cui⁹ limites p̄sistit iusticia seu rectitudo. q̄lem exigit̄ a nob̄ de⁹ mediate vl̄ imediate / si volum⁹ euitare / nō t̄mō odiū suū cū reatu p̄ne et̄ne fm̄ legē. s; etiā offensā et̄ q̄lib; aut nō retardari a vita et̄na. aut t̄paliē nō puniri. Exorbitatio ab hac latitudine p̄cepti p̄stituit̄ aliq̄n p̄ctm̄ veniale t̄mō. dū videlicet̄ deuatiō nō ē tāta q̄ exeat̄ p̄mā latitudinē. nec ita pua q̄ nō maneat̄ infra sc̄daz. ¶ Hoc mō q̄ p̄siderat̄ p̄ceptū palā h; dicere q̄ v̄iale sit p̄ceptū. siue sit veniale ex genere. cui⁹ scz̄ obiectū nō ē de p̄ se notabil̄ malicie / vt̄ mēt̄iri officiose aut loq̄ ociose. Siue sit veniale. qz̄ sit p̄tra p̄ditōē nature p̄mit⁹ institute. vt̄ sunt oēs p̄mi mor̄ p̄ueniētēs rōem Siue sit veniale ex defectu plene delibatiōnis et p̄sensūs. vt̄ sunt cogitatiōes illecebrosas et̄ morose. aut sic euenit̄ i pueris et infirmis. et alijs nō habētib; plenitudines vsus rōis / in q̄b; ea sepe venialia sunt q̄ apud viros ḡndiores merito criminalia dicerentur. ¶ Adducam⁹ exemplū vt̄ manifestior sit sermo n̄r de hac latitudine duplici p̄cepti. Sit istud p̄ceptū. honora deū et p̄ntes. vide q̄ p̄t aliq̄s nō honorare deum et p̄ntes multipliciter. Uno mō qz̄ p̄ tpe et loco q̄b; honorādi sunt / ipedū cogitat̄ de eis spernit̄ eos cōsensu pleno et̄ deliberato / aut sciēt̄er cū delibatiōe p̄fecta illa t̄n omittit̄ q̄ ad honorē debitū p̄tinet̄. Erit igit̄ hec latitudo p̄cepti sic explicabil̄. Honora deū et p̄ntes loco et tpe q̄b; cogitabis de eis. sic q̄ sensu p̄fecto ac deliberato eos nec malignāter inhonores. nec honore suo volūtariē sciēt̄er atq; notabiliter priues. Quisq; exierit h̄ mediū virtutis / eaq; latitudinē. ille p̄fecto tenebit̄ re⁹ deuatiōis tortuose criminalis. Atvero qz̄ p̄tigit̄ aliter inhonorare deū et p̄ntes vel nō honorare Erit rursus alia latitudo p̄cepti supra p̄ epikēiā et alijs circūstantijs. Pōt itaq; inhonoratio tal̄ p̄tigrere q̄ n̄ erit notabilis malicie in genere suo. vt̄ eēt leuis gest⁹ aut risus / aut v̄bum aliq̄d minus sobriū in p̄sentia sacramentoz̄ dei. aut pentū suoz̄ / etiā cum delibatiōe / et dū actual̄ habet̄ ad ista p̄sideratio. Potest nihilominus talis inhonoratio repiri / que licet̄ ex se sit notabilis / caret tamē consensu pleno. moroso et̄ deliberato ob et̄atē. infirmitatē. iḡnorantiā surreptōem ve. Faciētēs p̄mā inhonoratiōem / dū t̄n absq; scādalo fiat̄ alioz̄. quis auderet culpe mortal̄ arguere. Secūda si-

anime

D militer null^o opinor vt mortale accusabit.
 Ita in omni fere pcepto repire est. Ex hinc
 elicit evidens necessitas virtutis illi^o quam
 Aristo. epikeiam. h est interpretatiua legum
 appellat. Cui^o est pcedere no nude de se
 pceptu sed circūstantias oēs picularit ip
 sum vestiēt. Ex hoc psequēter habet mo
 dus cōcordandi rigorē iusticie atq; seuerita
 tem discipline / cū lenitate misericordie et fa
 uorabilis indulgētie. Immo sic necesse est
 vt in omni actu nro ad alterutru cātem^o do
 mino misericordiar iudiciū. Alioqn iusticia
 in iniquitate / seueritas in crudelitate puer
 ret. quēadmodū si q̄s puulū suū filiū dāna
 re vellet ad carceres. quia puerili ira motus
 mrem pcessit. Ita de ebriū aut fatuo aut i
 aduertēte q̄s no agnoscat hāc penā esse in
 iustissimā quā in aliū gndeuū sobriū / et deli
 beratū liceret inferre. Quare pcludit q̄ pre
 ceptū si sub pma latitudine explicata cogitē
 aliter obligat q̄ sub secūda. Et hec distin
 ctio concordat doctores i hac materia. vt
 tur enī pcepto fm pma latitudine illi q̄ di
 cunt veniale nō esse pceptū sed ipm ppa
 ti. Alijs placet nomē pcepti ad scdam lati
 tudine extēdere. cui^o rectitudo pparia ē cui
 libet obligari veniali. Et q̄ de re pstat di
 scoliū esse p̄naci animositate de verbis cō
 tendere. Forte tñ p̄fusio / et hec apparet cō
 trouersia doctorū vitaret ampli^o si suū cui
 libet latitudini nomē appropriarem^o. vocā
 tes pma latitudine pceptum / et phibitōem.
 Secda aut latitudo mandatū vlt statutum
 vlt ordinatio vlt monitio diceret. Et plac
 nobis ampli^o h nomē monitio. qz sonat vt
 ratio sit puigil / vt nec venialib; detur p̄t. h
 est qd̄ p̄icturare volebam^o dū imaginaba
 mur q̄ndam legē mediā inter pceptū / et p̄sili
 um / que pl^o ligat q̄ p̄siliū / et minus q̄ pre
 ceptū. tanq̄ si dicerem^o in omni politia illaz
 legem dūtaxat esse pceptū cuius trāsgressio
 fm oēs circūstantias p̄sata extēdo mortis
 supplicio plectēda censet. Illi sō legi mo
 nitōis nomē appropate dāremus / cui^o trāsg
 gressio circūstantijs oib; pōderatis veniam
 habet. aut tpale solū punitiōem demeret.
3 Superest deinceps assignare in pceptis / et
 mādatis duas reliq; latitudines. minores
 et minimā / pformādo fmone ad pmissa. q̄s
 uis nō vsq; q̄s loquēdi p̄petas iudicio ml
 toz fuabit. At si res placet satis ē. Est ita
 q̄ tertia latitudo p̄lectens nō solū dupli
 cem p̄iore rectitudine iusticie. sed paritē fi

nis consecutōes. aut meriti ratios. hoc est si
 volumus cōsequi finē nostrz vel meritū nos
 vt taliter agam^o necesse ē. Isto mō act^o bo
 ni sola bonitate morali / et q̄ non pcedunt ex
 charitate q̄suis sint infra p̄mā / et secūda lati
 tudine rectitudis prioris. quoniā nō sunt
 peccata mortalia aut venialia / nihilomin^o
 qz p eos neq; meremur neq; vitā eternā cō
 sequimur / dici possunt nō esse p̄formes p̄ce
 ptis. Hanc latitudine intendebat christus
 cū ait. Si vis ad vitā ingredi sua mādata
 Igit p argumentū a p̄rio sensu mādata nō
 seruant^o si p ea nō ingrediamur ad vitā. hoc
 est si nō mereamur. Non aliter diceremus
 de pceptis politiaz / qz si operātes ea nō at
 tingāt finem / et intentionē p̄cipētis. nō im
 plent pcepta hoc mō / qui strictus est. Sic
 nec agens bene solū moralit^o p tpe quo non
 astringit ad opus ex charitate. qz dum ad h
 obligat iā nō bene ageret etiā moralit^o si ex
 charitate opari desisteret. Demū qzra lati
 tudo omnū strictissima assignat. q̄ nō so
 lum obseruatōem sed obfuarōis exigit per
 fectōem. Hoc modo dicere videt dominus
 Estote inq̄t p̄fecti sicut / et pater v̄ celestis p
 fectus est. Et si vis p̄fectus esse / etc. Ad hūc
 intellectū ponebat Aug^o. pceptū de dilecti
 one dei nō posse a viatorib; hic impleri. Ter
 cia latitudo dici posset cōsiliū. Quarta p̄se
 ctōis cōplementū. Quāobz vtēdo noie
 pcepti in quaduplici hac latitudine quarū
 vltima stat velut in indiuisibili. actus q̄li
 bet liber nō solū moral^o aut venial^o. sed q̄ est
 bonus sola bonitate morali / aut imp̄fectus
 in bonitate meritoria diceret a pcepto deu
 are. nec illud implere. qz tñ act^o boni mora
 liter aut imp̄fecti meritorij / licz sint qdā im
 p̄fectōes / deformitate tñ carēt culpabili. n̄
 habet vsus eos dicere eē p̄tra pceptū. Quo
 niā insup p̄tā venialia neq; tollūt amici
 ciā dei / nec inducūt mortē eternā / vsus fuit
 p̄muniōz doctorū dicere ea non contra sed
 p̄ter pceptū / quāq; alius modus loq̄ndi
 tolerabilis sit / attendendo qz sunt obliqui
 tates quedā / iniusticie / deformitates / et of
 fēse / et res illicite / et monitōib; sc̄tis aduēse

Lectio sexta

Ultra iā dixim^o / sed p magnitu
 die / et vtilitate rei vtēdoz ne pau
 ca. verū tamen vtēdoz iter patefe
 cimur ad vltiora pergere volentibus / et
 valentibus. Aperuim^o insup fenestram ad